

Zarządzanie opodatkowaniem dochodów osób fizycznych na przykładzie wybranych krajów Unii Europejskiej

Angelika Kędzierska-Szczepaniak*

Streszczenie: Osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej, mają ograniczony wpływ na wysokość zobowiązania podatkowego. Zarządzać wysokością podatku mogą jedynie poprzez system ulg, zwolnień i preferencji podatkowych. W krajach Unii Europejskiej stosuje się różne rozwiązania w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych. W większości przypadków podatnicy rozliczają się według progresywnej skali podatkowej, korzystając z ulg i odliczeń. Są również państwa, w których występuje podatek liniowy. Trudno jest jednoznacznie stwierdzić, jaka forma opodatkowania jest bardziej sprawiedliwa i korzystna dla podatnika. Celem pracy jest analiza alternatywnych form opodatkowania dochodów osób fizycznych. Metody badawcze wykorzystane w pracy to przede wszystkim analiza i krytyka piśmiennictwa, studium indywidualnych przypadków oraz badanie dokumentów. W wyniku przeprowadzonej analizy zaprezentowano wybrane sposoby opodatkowania oraz wskazano ich podstawowe wady i zalety. Przedstawiono również podstawowe różnice w formach opodatkowania osób fizycznych na konkretnych przykładach.

Słowa kluczowe: podatek, progresja, opodatkowanie liniowe, ulga, fiskalizm

Wprowadzenie

Podatek dochodowy od osób fizycznych nie podlega w Unii Europejskiej harmonizacji, co oznacza różnorodność w zakresie wysokości podatku dochodowego, stosowanych ulg i zwolnień czy też innych preferencji podatkowych.

Czy i w jakim zakresie istnieje w przypadku dochodów osób fizycznych możliwość zarządzania podatkami, mająca wpływ na wysokość ostatecznej daniny płaconej na rzecz państwa, zależy od wielu czynników. Wśród krajów unijnych są takie, które stosują podatek progresywny (większość), ale również takie, które od kilku lat stosują podatek liniowy (np. Litwa, Łotwa, Estonia, Rumunia). W przypadku stosujących podatek progresywny występują zarówno kraje, które obok progresji dają możliwości korzystania z szeregu ulg, zwolnień i udogodnień podatkowych, oraz takie, które oprócz różnej wysokości podatku w zależności od wysokości osiąganego dochodu nie oferują w systemie podatkowym nic więcej (za to bardzo często oferują podatnikom różnego rodzaju transfery bezpośrednie). Podatek liniowy z kolei, w swej czystszej postaci, nie zawiera żadnych preferencji, jednak

* dr Angelika Kędzierska-Szczepaniak, adiunkt, Uniwersytet Gdański, Wydział Zarządzania, ul. Armii Krajowej 101, 81-824 Sopot, e-mail: a.szczepaniak@ug.edu.pl.

kraje unijne, które korzystają z liniowego opodatkowania osób fizycznych często dają możliwość dodatkowych zwolnień swoim podatnikom. Trudno znaleźć, zarówno z naukowego jak i społecznego punktu widzenia, jedną odpowiedź, która forma opodatkowania jest najlepsza.

W niniejszym opracowaniu przedstawione zostaną trzy sposoby opodatkowania osób fizycznych i możliwości zarządzania wysokością zobowiązania podatkowego. Od najbardziej rozbudowanego systemu podatku progresywnego, jaki obowiązuje we Francji, przez czysto teoretyczny podatek progresywny występujący w Polsce, po podatek liniowy stosowany w Estonii. Celem opracowania jest analiza i przedstawienie różnych rozwiązań stosowanych w podatkowaniu dochodów osób fizycznych, w kontekście możliwości wpływu na zmniejszenie obciążeń podatkowych. W opracowaniu wykorzystane zostaną materiały źródłowe pochodzące z Ministerstwa Finansów Francji, Polski oraz Estonii, a także materiały Głównego Urzędu Statystycznego i Eurostatu.

1. Przegląd literatury

Opodatkowanie dochodów osób fizycznych, wysokość podatków, możliwości korzystania z różnego rodzaju ulg i zwolnień są tematem wielu badań na całym świecie. Wynika to w dużej mierze z faktu, że podatek ten nie jest w żaden sposób zharmonizowany. Trudno jest jednoznacznie określić, jaka forma opodatkowania jest najkorzystniejsza dla obywateli. Daniel J. Mitchell w *A Brief Guide to the Tax Flat* bada znaczenie podatku liniowego, nie tylko w kontekście osób fizycznych, ale przede wszystkim przedsiębiorstw i całej gospodarki (Mitchell 1995). Edward J. MacCaffery wskazuje zalety i wady każdej z form opodatkowania, w kontekście gospodarki Stanów Zjednoczonych (MacCaffrey 2002). Przykład Węgier, jako kraju Europy Wschodniej, został poruszony przez D.M. Newbery'ego (Newbery 1997). Wskazywał on przede wszystkim na przekształcenia w Europie Środkowej i Wschodniej po upadku komunizmu i związaną z tym rolę państwa w wielu aspektach życia społecznego, w tym polityce podatkowej. Zwolnienia i ulgi w duńskim systemie podatkowym przedstawione zostały przez R.A.de Mooija (2008). Próbował on również przedstawić optymalny system podatkowy. Zasady podatkowe w Wielkiej Brytanii zaprezentowane zostały przez Dana Anderberga (2008). W Polsce temat ten został poruszony przez T. Wołowca i T. Skica, którzy zajęli się zbadaniem między innymi poziomu harmonizacji podatku dochodowego od osób fizycznych w Unii Europejskiej oraz założeniami konstrukcji tego podatku (Wołowiec, Skica 2013). Tematem sprawiedliwości podatkowej w Polsce w okresie transformacji ustrojowej zajęła się E. Małecka-Ziemińska (2006). Pomimo istnienia wielu badań dotyczących konstrukcji podatku dochodowego od osób fizycznych, nie ma jednomyślności w zakresie tego, jaka forma opodatkowania byłaby najkorzystniejsza dla podatników. Dlatego w niniejszym opracowaniu również podjęto dyskusję na temat form opodatkowania osób fizycznych w Unii Europejskiej oraz możliwości zarządzania wysokością zobowiązania

podatkowego. Uwzględniono tu trzy przykładowe rozwiązania, stosowane w Estonii, Polsce i Francji.

2. Progresja czy podatek liniowy

Progresywny podatek dochodowy od osób fizycznych przez niektórych ekonomistów uważany jest za narzędzie najbardziej sprawiedliwe w zakresie opodatkowania dochodów gospodarstw domowych dzięki zastosowaniu szerokiego systemu ulg, zwolnień i odliczeń (Gomułowicz, Małecki 2004: 139). Problem sprawiedliwości podatkowej był różnie postrzegany na przestrzeni lat i nie ma jednoznacznej jego definicji. Nie można wprost określić, który ze sposobów wyliczania podatku – liniowy czy progresywny, jest bardziej sprawiedliwy. Rozumienie zasady sprawiedliwości może być w tym przypadku dwojakie. Z jednej strony, można uważać, że lepiej zarabiający płacą wyższe podatki również w przypadku liniowego opodatkowania, ponieważ płacą go od wyższych dochodów. Z drugiej, zasadne jest dostosowanie wysokości podatku do indywidualnej sytuacji każdego podatnika.

Postulat sprawiedliwości traktuje o tym, aby przy określaniu wysokości zobowiązania podatkowego określonego podatnika, uwzględniać nie tylko wysokość osiąganego przez niego dochodu, ale również jego zdolność płatniczą, zależną od liczby osób pozostających na utrzymaniu. Przykładowo, w przypadku podatku liniowego wynoszącego 20%, osoba samotna zarabiająca 6000 zł dochodu do opodatkowania zapłaci podatek w wysokości 1200 zł i równocześnie osoba posiadająca na utrzymaniu rodzinę składającą się z niepracującego współmałżonka i dwójki dzieci również zapłaci podatek w wysokości 1200zł. W obu przypadkach do wykorzystania podatnikowi pozostanie 4800zł, jednak w pierwszej sytuacji są one przeznaczone na jedną, natomiast w drugiej na cztery osoby (Kulicki 2006: 26).

Progresja podatkowa związana jest z teorią użyteczności krańcowej dochodu, która dotyczy faktu, iż każda dodatkowa jednostka dochodu zwiększa użyteczność całkowitą w mniejszym stopniu niż poprzednia. Ponadto w przypadku podatku progresywnego z rozbudowanym systemem ulg i zwolnień konieczne jest zatrudnianie i utrzymywanie wykwalifikowanego aparatu skarbowego. Dodatkowym kosztem jest również fakt, że podatnicy, którzy chcą przestrzegać regulacji podatkowych, bardzo często muszą korzystać z pomocy wykwalifikowanych biur doradczych.

Ułgi i zwolnienia powinny mieć swoje uzasadnienie społeczne, ekonomiczne, gospodarcze czy np. zdrowotne. Wprowadzenie ulg czy ułatwień ma zachęcić podatników do podejmowania określonych działań, które związane są nie tylko z interesem podatnika, ale szeroko rozumianym interesem społecznym. Z drugiej strony wszelkie preferencje podatkowe powinny być skonstruowane w sposób, który gwarantuje ich efektywne wykorzystanie. Ewentualnie należy również rozważyć, czy w zakresie danej ulgi nie istnieje zasadność zastąpienia jej transferem bezpośrednim. Możliwość korzystania z ulg daje podatnikowi szansę zarządzania wysokością płaconego podatku, w związku z jego określoną sytuacją materialną czy rodzinną.

3. Rozwiązania w wybranych krajach Unii Europejskiej

Estonia

Estonia jest prekursorem liniowego opodatkowania w Europie, ponieważ stosuje taki podatek dla dochodów osób fizycznych i prawnych od 1994 roku. Początkowo, stawka tego podatku ustalona była na poziomie 26%, jednak stopniowo ulegała obniżeniu. W 2015 roku stawka spadła po raz pierwszy od 2007 roku z 21% na 20% dochodu (tab. 1).

Tabela 1

Wysokość liniowej stawki podatkowej w Estonii w latach 2000–2015 (%)

	2000–2004	2005	2006	2007	2008–2014	2015
Stawka	26	24	23	22	21	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Estoński Urząd... (2015).

Warto zwrócić uwagę, iż tradycyjna koncepcja podatku liniowego polega na występowaniu jednej, identycznej stawki podatku dla wszystkich podatników, bez stosowania żadnych ulg, zwolnień czy kwot wolnych od podatku.

Pomimo faktu, że w Estonii występuje jednolita stawka podatku dochodowego, podatnicy mogą liczyć na ulgi i zwolnienia podatkowe, w wyniku czego efektywna stawka podatku jest mniejsza od nominalnej i różni się w zależności od sytuacji podatników. Pierwszą preferencją jest występowanie kwoty wolnej od podatku, która do końca 2014 roku wynosiła 154 euro miesięcznie (1848 euro rocznie). W kwietniu 2015 roku rząd przegłosował podwyższenie kwoty wolnej od podatku do poziomu 205 euro miesięcznie (2 460 euro rocznie) oraz podwyższenie świadczeń rodzinnych, co przedstawiono w tabeli 2. Co ważne, kwota wolna od podatku przysługuje dodatkowo rodzicom wychowującym dzieci do ukończenia 17 roku życia na drugie i kolejne dziecko (KPMG 2015).

Tabela 2

Wysokość rocznej kwoty wolnej od podatku w Estonii w latach 2000–2016

Rok	Roczna kwota wolna od podatku
2016	2460 euro
2015	1848 euro
2011–2014	1728
2008–2010	27 000 EEK
2006–2007	24 000 EEK
2005	20 400 EEK
2004	16 800 EEK
2003–2001	12 000 EEK
2000	9 600 EEK

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Estoński Urząd... (2015).

Wśród ulg i zwolnień, które wykorzystywane są w Estonii, wymienić należy ulgę z tytułu wychowywania dzieci, ulgi w przypadku oszczędzania na emeryturę, odsetki od kredytów mieszkaniowych, ulgi związane z wypadkiem przy pracy (do kwoty 768 euro rocznie), wydatki szkoleniowe, darowizny, składki na dobrowolne i obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne (15% podlega odliczeniu, nie więcej niż 6000 euro rocznie) i na wypadek bezrobocia. Kwota odliczenia odsetek kredytów mieszkaniowych, szkoleniowych, wydatki, darowizn i dotacji jest ograniczona.

Jak napisano wcześniej, klasyczne zasady zastosowania liniowej stawki podatku polegają na braku ulg i zwolnień podatkowych. W Estonii istnieje jednak wiele sytuacji, kiedy podatnik może skorzystać z ulgi podatkowej, co powoduje, że jednakowy dla wszystkich obywateli podatek liniowy praktycznie nie istnieje. Podatnicy mają wpływ na wysokość obciążenia podatkowego i przy spełnieniu określonych warunków mogą je skutecznie obniżyć.

Polska

Od początku swojego istnienia podatek dochodowy od osób fizycznych w Polsce był podatkiem progresywnym. Najważniejsze zmiany w jego konstrukcji miały miejsce w 2009 roku, kiedy to trzystopniową skalę podatkową zastąpiono skalą dwustopniową (tab. 3). Od tego czasu nie były one w żaden sposób zmieniane ani waloryzowane. Kwota wolna od

Tabela 3

Progi podatkowe i kwota wolna od podatku w Polsce w latach 2000–2016

Rok	Skala podatkowa	Kwota wolna od podatku (zł)
2000	19% od podstawy mniejszej lub równej 32 736 zł 30% dla nadwyżki ponad 32 736 zł do poziomu 65 472 zł 40% dla nadwyżki ponad 65 472 zł	2295,79
2001	19% od podstawy mniejszej lub równej 37 024 zł 30% dla nadwyżki ponad 37 024 zł do poziomu 74 048 zł 40% dla nadwyżki ponad 74 048 zł	2596,43
2002	19% od podstawy mniejszej lub równej 37 024 zł 30% dla nadwyżki ponad 37 024 zł do poziomu 74 048 zł 40% dla nadwyżki ponad 74 048 zł	2727,16
2003–2006	19% od podstawy mniejszej lub równej 37 024 zł 30% dla nadwyżki ponad 37 024 zł do poziomu 74 048 zł 40% dla nadwyżki ponad 74 048 zł	2789,89
2007	19% od podstawy mniejszej lub równej 43 405 zł 30% dla nadwyżki ponad 43 405 zł do poziomu 85 528 zł 40% dla nadwyżki ponad 85 528 zł	3015,00
2008	19% od podstawy mniejszej lub równej 44 490 zł 30% dla nadwyżki ponad 44 490 zł do poziomu 85 528 zł 40% dla nadwyżki ponad 85 528 zł	3091,00
2009–2015	18% od podstawy mniejszej i równej 85 528 zł 32% od nadwyżki ponad 85 528 zł	3091,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ministerstwo Finansów... (2014).

podatku jest obecnie najniższa w Unii Europejskiej i stanowi 177% płacy minimalnej na 2015 rok (w pierwszych latach stosowania podatku dochodowego od osób fizycznych kwota ta stanowiła ponad 700% płacy minimalnej). Według danych Ministerstwa Finansów zaledwie 2,47% społeczeństwa rozlicza się w drugim progu podatkowym, co oznacza, że dla 97,3% jest to w rzeczywistości podatek liniowy z ulgami i kwotą wolną (Ministerstwo Finansów 2014: 8).

Ułgi i preferencje podatkowe, w polskim systemie to przede wszystkim możliwość wspólnego rozliczania z małżonkiem lub dzieckiem w przypadku rodziców samotnych oraz ulgi na dzieci. Jednakże w wyniku obecnej konstrukcji podatku, korzyści podatkowe dla rozliczenia wspólnego występują tylko w przypadku, kiedy dochody jednego z małżonków przekraczają pierwszy próg podatkowy. Jeżeli dochody obojga mieszczą się w tym samym progu podatkowym, efekt korzyści podatkowej nie występuje. Ułgi, które mogą wykorzystywać osoby fizyczne, są systematycznie redukowane¹. Najważniejszą ulgą dla podatników od 2007 roku jest ulga prorodzinna. Zasada jej działania polegała na zmniejszeniu wysokości podatku należnego dla podatnika. Niestety uwzględniana jest dopiero w końcowej fazie rozliczenia, po odliczeniu wszystkich innych ulg i zwolnień, co niejednokrotnie prowadziło do sytuacji, kiedy podatnik nie był w stanie rozliczyć takiej ulgi, ponieważ jego podatek należny był za niski. Nowe rozwiązania, które mają zwiększyć możliwości korzystania z ulgi, zostały wprowadzone dla odliczeń dokonywanych za rok podatkowy 2014. Podatnicy, którzy wcześniej ze względu na niskie dochody nie mogli odliczyć sobie całej ulgi na dzieci, otrzymają zwrot z budżetu państwa. Nie może on jednak przekroczyć kwoty zapłaconych przez podatnika składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne podlegających odliczeniu. Taki zapis powoduje, że istnieje związek pomiędzy aktywnością zawodową podatnika a wysokością ulgi, co może zachęcać podatników do podejmowania legalnej pracy. Dodatkowo o 20% powiększono odliczenie na trzecie i kolejne dziecko. Przykładowo, dla podatnika, którego zarobki są na poziomie minimalnego wynagrodzenia z 2014 roku (1680 zł), wychowującego trójkę dzieci, ulga ta zwiększa się na z 431 zł (niecałe 39% wartości ulgi na jedno dziecko) na 4224 zł.

W 2013 roku ograniczenia w korzystaniu z ulgi wprowadzono dla rodzin wychowujących jedno dziecko. Rodziny takie utraciły prawo do odliczania ulgi, kiedy ich dochody przekraczają 112 000 zł (w przypadku małżeństw i rodziców samotnych) oraz 56 000 zł na każdego z rodziców, w przypadku, kiedy nie są małżeństwem (Ustawa... art. 27f, ust. 2). Wprowadzone zmiany spowodowały, że liczba podatników korzystających z ulgi zmniejszyła się w 2013 roku o ponad 310 000 podatników w porównaniu z 2012 rokiem. Łączna kwota ulgi zmniejszyła się o 170 mln zł.

Możliwości wpływania na wysokość zobowiązania podatkowego w Polsce są znikome. Wynika to z faktu, że z progresji podatkowej korzysta niespełna 2,5% podatników oraz z tego, że ulgi podatkowe są systematycznie ograniczane.

¹ Przykładem mogą być ulga budowlana, ulga remontowa, ulga na doksztalcanie, ulga internetowa itd.

Francja

Francuski system podatkowy charakteryzuje przede wszystkim bogata polityka prorodzinna i wysoki udział wydatków socjalnych w wydatkach budżetowych (szerzej: Krajewska 2012: 36). Podatek dochodowy od osób fizycznych jest podatkiem progresywnym (tab. 4). Skala podatkowa we Francji aktualizowana jest na podstawie ustawy budżetowej w każdym roku podatkowym. Czynnikiem charakteryzującym francuski podatek dochodowy od osób fizycznych jest łączne opodatkowanie dochodów całej rodziny (po uwzględnieniu kosztów uzyskania przychodu).

W 2012 roku rząd Francji, w związku z kryzysem gospodarczym i pogłębiającym się deficytem, zdecydował o wprowadzeniu dodatkowej stawki podatku w wysokości 75% dla najbogatszych. Ostatecznie jednak zrezygnowano z tego pomysłu, a w celu poprawy sytuacji budżetowej wprowadzono inny podatek, mający zastosowanie dla osób zarabiających powyżej 250 000 euro. Jest to podatek „*contribution exceptionnelle sur les hauts revenus*” w wysokości 3% do dochodu do wysokości 500 000 euro oraz 4% powyżej 500 000 euro dla osób samotnych oraz 3% powyżej 500 000 euro i 4% powyżej 1 000 000 euro dla małżeństw i par (Le site... 2015).

Tabela 4

Wysokość rocznej kwoty wolnej od podatku w Estonii w latach 2000–2016

Przedział dochodów (w euro)	Skala podatkowa (%)
Poniżej 6 011	0,0
6 012–11 991	5,5
11 992–26 631	14,0
26 632–71 397	30,0
71 398–151 200	41,0
Powyżej 151 200	45,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.impots.gouv.fr...

Jak wspomniano wcześniej, we Francji wykorzystuje się szereg ulg i zwolnień dla rodzin. Stosuje się tam obowiązek wspólnego rozliczenia z małżonkiem, niezależnie od tego, czy w małżeństwie istnieje wspólnota czy rozdzielność majątkowa. Osoby, które żyją we Francji w tzw. sformalizowanym związku, również podlegają wspólnemu rozliczeniu podatkowemu.

Najciekawszym elementem konstrukcji podatku od dochodów osób fizycznych jest system ilorazu rodzinnego, który polega na dzieleniu osiągniętego przez małżonków dochodu przez tak zwane części fiskalne, które przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5

Zasady przeliczania części fiskalnych we francuskim systemie podatkowym

Członek rodziny	Małzonek	Małżonka	Pierwsze dziecko	Drugie dziecko	Trzecie i kolejne dziecko
Część fiskalna	1	1	0,5	0,5	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.impots.gouv.fr...

Dla osób niepełnosprawnych lub sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną uwzględnia się dodatkowo 0,5 punktu fiskalnego. W przypadku osób rozwiedzionych, żyjących samotnie, wdów i wdowców wychowujących co najmniej jedno dziecko przez co najmniej 5 lat dodaje się również 0,5 części fiskalnej. W przypadku osób rozwiedzionych, z których każde sprawuje opiekę nad małoletnim dzieckiem część fiskalna przypadająca na dziecko jest podzielona między nich po połowie (każdy z rodziców uwzględnia 0,25 części fiskalnej). Wysokość ulgi podatkowej z części fiskalnych nie może być wyższa niż 1500 euro na każde dziecko.

Łączny dochód do opodatkowania rodziny uzyskuje się dzieląc dochód całkowity przez części fiskalne. Daje to możliwość zarządzania podatkiem, ponieważ pomimo wysokich zarobków można znaleźć się w niższym progu podatkowym, co przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6

Wpływ części fiskalnych na wysokość opodatkowania

Rodzina	Części fiskalne	Dochód łączny (euro)	Podstawa do wyznaczenia stopy podatkowej (euro)	Podatek naliczany wg skali (%)
Kawaler/panna	1,0	72 000	72 000	41
Bezdzietne małżeństwo	2,0	72 000	36 000	30
Małżeństwo z jednym dzieckiem	2,5	72 000	28 800	30
Małżeństwo z dwójką dzieci	3,0	72 000	24 000	14
Małżeństwo z trójką dzieci	4,0	72 000	18 000	14

Źródło: opracowanie własne.

Przy takich samych dochodach do opodatkowania wynoszących 72 000 euro rocznie wysokość opodatkowania zmienia się w zależności od sytuacji rodzinnej podatnika. Osoba samotna przy takich zarobkach obciążona będzie 41% podatkiem, natomiast małżeństwo z dwójką dzieci – podatkiem w wysokości 14%. Dzieje się tak, ponieważ dochód małżeństwa z dwójką dzieci dzielony jest na 3 części fiskalne, dzięki czemu dochód przypadający na jedną część fiskalną wynosi 24 000 euro i znajduje się w progu podatkowym 14%. Tak wyliczony podatek mnoży się później przez części fiskalne, czyli w tym przypadku przez trzy.

We Francji wspiera się uczniów i studentów podejmujących pracę – ich dochody zwolnione są z opodatkowania, pod warunkiem, że nie przekroczą trzykrotności płacy minimalnej

(płaca minimalna w 2014 roku we Francji wynosiła 1445,48 euro (Eurostat 2014), natomiast płaca średnia 2128 euro (Eurostat 2014)).

Oprócz wyżej wspomnianych, we Francji stosuje się jeszcze ulgi związane z utrzymaniem i kształceniem dzieci uczących się (do 25 roku życia) oraz ulgi związane z angażem opiekunki do dziecka do 7 roku życia oraz pomocy domowej.

Ponadto, w przypadku, kiedy rodziny uzyskują niskie dochody (poniżej określonego progu) ma dla nich zastosowanie ulga finansowa „la prime pour l'emploi” (w skrócie PPE), która polega na zmniejszeniu podatku dla podatnika i jego rodziny o określoną kwotę. Ulga ta istnieje od 2001 roku i ma za zadanie wspieranie rodzin oraz zachęcanie do podejmowania działalności zarobkowej. Zasady obliczania ulgi PPE zostały przedstawione w tabeli 7.

Tabela 7

Zasady wyliczania ulgi PPE.

	Dochody w euro (D)	Wysokość ulgi
Osoby samotne lub rodziny, gdzie oboje małżonkowie pracują	3 743 – 12 475 12 475 – 17 451	7,7% x D 19,3% x (17 451 – D)
Rodziny, gdzie tylko jedno z małżonków pracuje	3 743 – 12 475 12 475 – 17 451 17 451 – 24 950 24 950 – 26 572	(7,7% x D) + 83 euro 19,3% x (17 451 – D) + 83 euro 83 euro 5,1% x (26 572 – D)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Le site...

Przykładowo, jeżeli gospodarstwo domowe osiąga dochód w wysokości 9000 euro, otrzyma zwrot podatkowy w wysokości 693 euro oraz 776 euro, jeżeli tylko jedna osoba w rodzinie pracuje. Jeżeli dochód rodziny wynosi 16 000 euro, zwrot wyniesie odpowiednio 280,04 euro i 363,04 euro.

Podsumowując, pomimo wysokich podatków we Francji, podatnicy mają tam wiele ulg podatkowych i okołopodatkowych, które mają wpływ na sytuację ekonomiczną gospodarstw domowych. Najważniejszą cechą francuskiego systemu podatkowego jest możliwość zarządzania wysokością płaconych świadczeń oraz dostosowania wysokości płaconych podatków do sytuacji rodzinnej i ekonomicznej podatnika.

Dostosowanie wysokości płaconych podatków do sytuacji rodzinnej i ekonomicznej podatnika widoczne jest przede wszystkim we Francji. Obecnie funkcjonujący system podatkowy w Polsce nie uwzględnia w rzeczywistości sytuacji podatnika, w związku z czym ulgi i odliczenia niejednokrotnie nie mogą być zastosowane lub zastosowane tylko w niewielkim zakresie.

Uwagi końcowe

Każdy z opisanych wyżej krajów stosuje inną politykę w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych. Estonia, która jest prekursorem podatku liniowego w Europie, stosuje jednak preferencje, które powodują, że nie jest to podatek liniowy w klasycznej formie. Zarządzanie wysokością tego podatku jest jednak ograniczone tylko do ulg i zwolnień. Zupełnie inaczej jest we Francji, gdzie wykorzystuje się progresję podatkową. Dodatkowo, na skutek wykorzystania ilorazu rodzinnego, wiele osób może zastosować niższy próg podatkowy niż wynikałoby to bezpośrednio z dochodów. Ponadto, możliwe do wykorzystania ulgi i zwolnienia powodują, iż pomimo nominalnie wysokich stawek system ten jest przyjazny dla podatników (w szczególności rodzin). System podatkowy w Polsce charakteryzuje się przede wszystkim brakiem powiązania między sytuacją społeczno-ekonomiczną podatnika a wysokością podatku. Stosowany we Francji system ilorazu rodzinnego w Polsce – przy obecnych progach podatkowych – również nie miałby większego sensu, ponieważ niezależnie przez ile dzielilibyśmy dochód rodziny, i tak opodatkowany byłby stawką 18%. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że czynione są pewne działania, jak chociażby zmiany w uldze prorodzinnej, które mają doprowadzić to efektywniejszego jej wykorzystania.

Literatura

- Anderberg D. (2008), *Tax Credits, income support and partnership decisions*, w: *Tax Public Finance*, Springer Science+Business Media, New York s. 499–503.
- Estoński Urząd Podatkowy i Celny (2015), www.emta.ee (13.03.2015).
- Eurostat (2014), *Toward a Baby Recession in Europe*, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (12.10.2014).
- Gomułowicz A., Małecki J. (2004), *Podatki i prawo podatkowe*, Lexis Nexis, Warszawa.
- KPMG (2015), *Tax Card 2013 in Estonia*, www.kpmg.com/EE/et/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/tax-card-2013-estonia-web.pdf (20.04.2015).
- Krajewska A. (2012), *Podatki w Unii Europejskiej*, PWE, Warszawa, s. 36.
- Kulawczuk P. (2006) *Paradoksalne oddziaływanie progresji podatkowej na dobrobyt społeczny*, „Ekonomista” nr 3.
- Kulicki J. (2006), *Opodatkowanie osób fizycznych. Podatek dochodowy w państwach UE. Analiza porównawcza z symulacją obciążeń fiskalnych w Polsce*, Biuro Studiów i Ekspertyz, Kancelaria Sejmu, Warszawa.
- Le site officiel de l'administration française Service Public.fr, Oficjalna strona administracji publicznej we Francji, <http://vosdroits.service-public.fr/particuliers/F2882.xhtml> (15.10.2014).
- MacCaffery E.J. (2002), *Fair Not Flat: How to Make the Tax System Better and Simpler*, University of Chicago Press, Chicago.
- Małecka-Ziemińska E. (2006), *Podatek dochodowy jako regulator dochodów osób fizycznych w Polsce okresu transformacji ustrojowej*, Akademia Ekonomiczna, Poznań.
- Ministerstwo Finansów (2014), *Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2013 rok*, www.mf.gov.pl (13.01.2015).
- Mooij R.A. (2008), *Reinventing the Dutch tax-benefit system: exploring the frontier of the equity-efficiency trade off*, „International Tax and Public Finance”, February, vol. 15, iss. 1, s. 87–103.
- Newbery D.M. (1997), *Reforming tax and benefit systems in Central Europe: lessons from Hungary*, w: *Lessons of Economic Transition*, Springer Science+Business Media, New York, s. 420–425.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz.U. 1991 nr 80, poz. 350 z późn. zm.)
- Wołowicz T., Skica T. (2013), *Podatek dochodowy od osób fizycznych w krajach Unii Europejskiej. Wybrane aspekty*, Naukowe Wydawnictwo IVG, Szczecin.
- www.impots.gouv.fr/portal/static/part/part.html (23.12.2014).

PERSONAL INCOME TAX MANAGEMENT ON THE EXAMPLE OF SELECTED EU COUNTRIES

Abstract: There are different solutions for personal income tax in the EU Countries. In most cases, there is the progressive tax scale, taking advantage of tax exemptions and deductions. There are also countries that use a flat tax. It is difficult to ascertain what form of taxation is more equitable and beneficial for the taxpayer. The aim of the study is to analyze alternative forms of taxation of people. Research methods used in the work is primarily an analysis and critique of the literature, the study of individual cases and investigation documents. The analysis presents selected methods of taxation and pointed their basic advantages and disadvantages. It also presents the main differences in the forms of taxation of individuals on concrete examples.

Keywords: tax, flat tax, tax progression, relief, fiscalism

Cytowanie

Kędzierska-Szczepaniak A. (2015), *Zarządzanie opodatkowaniem dochodów osób fizycznych na przykładzie wybranych krajów Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 1, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 697–707; www.wneiz.pl/frfu.

